

Eksamen i kunnskapsområdet STM, sensorveiledning

Eksamen er temabasert med tema innenfor områdene; SPRÅK, TEKST, MATEMATIKK. Vurderingen være i samsvar med læringsutbyttebeskrivelsene i emnebeskrivelsen (vedlegg 1) og Universitets – og høyskolerådets overordnede karakterbeskrivelser:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

(<https://www.uhr.no/temasider/karaktersystemet/karakterbeskrivelser/>)

Eksamen er en skriftlig eksamen 6 timer. Ingen hjelpemidler.

Eksamensoppgaven består av tre deler, A, B og C. Alle deler må hver for seg ha et faglig innhold som minst tilfredsstiller minimumskravene. Men oppgaven skal likevel ha en samlet karakter der del 1 og 2 teller 30% hver og del 3 teller 40%.

Generelle krav til tekstene:

- Tekstene viser at kandidaten mestrer norsk skriftlig (svensk) og bruker fagterminologi på en formålstjenlig måte.
- Tekstene svarer på oppgaven på en faglig relevant måte og viser kunnskaper ifølge læringsutbyttebeskrivelser.

DEL A – Matematikkoppgaver. Alle oppgaver skal besvares!

Oppgave 1 består av 5 delspørsmål. Hvert delspørsmål teller like mye, dvs at hvert delspørsmål teller 20 %. Hele oppgave 1 utgjør 100 %. Karakterskalaen blir dermed;

Poeng/Prosent	Karakter
100 – 92	A
91 – 77	B
76 – 58	C
57 – 46	D

45 – 40	E
39 - 0	F

Med utgangspunkt i løsningsforslaget under kan man sette poeng på hvert delspørsmål. Når karakteren skal settes kan det også gjøres en helhetsvurdering av besvarelsen. Det er ikke noe krav om at hvert delspørsmål må være besvart for å få en stå karakter. Løsningsforslaget er bare et forslag på hva kandidaten bør ha med på hvert delspørsmål, men her er det også rom for at kandidaten kan komme andre ting som er relevant for delspørsmålet.

Løsningsforslag:

Bildet under er hentet fra eventyret «Geitekillingen som kunne telle til ti».

- a) Hvilke fem prinsipper må barnet ha tilegnet seg for at vi kan si at barnet kan telle på en meningsfylt måte? Beskriv disse fem prinsippene.

Løsningsforslag:

- Prinsippet om parkobling: Barnet knytter et objekt i en mengde med ett (og bare ett) objekt i en annen mengde. F.eks et tallord til et dyr.
- Prinsippet om stabil ordning: Barnet bruker ved oppramsing konsekvent en og samme sekvens av tallord. En-to-tre-fire-fem-... (Tallramsen)
- Kardinaltallprinsippet: Det siste tallordet i tallramsen når man skal finne et antall objekter, tilsvarer det totale antallet objekter.
- Abstraksjonsprinsippet: Innebærer at alle objekter som inngår i en avgrenset mengde kan telles, uansett hva slags objekter det er.
- Prinsippet om irrelevant ordning: Rekkefølgen objektene telles i er irrelevant, så lenge hvert objekt i mengden telles en gang og bare en gang.

- b) Et barn (4 år) sitter og ser på bildet. Du kommer og setter deg ned sammen barnet. Du vil finne ut om barnet kan telle. Hvordan kan du avgjøre det?

Løsningsforslag:

- Den voksne må sette i gang en samtale med barnet, der de fem prinsippene for meningsfylt telling blir bekreftet.

- F.eks: Hvor mange dyr er det i båten? Når barnet teller dyrene på bildet får vi sjekket prinsippet om parkobling og prinsippet om stabil ordning. Etter at barnet har telt, kan den voksne spørre igjen: Hvor mange dyr er det i båten? Hvis barnet svarer uten å telle, så er kardinaltallprinsippet sjekket. Prinsippet om irrelevant ordning kan sjekkes ved at den voksne lurer på hva om vi begynner å telle på grisen, når barnet begynte på geitekillingen.

- c) Hvordan vil du legge til rette for arbeid med konkreter for å styrke barnas evne til parkobling og antallskonservering etter at du og barna har samtalt om bildet? Begrunn dine valg.

Løsningsforslag:

- Kandidaten må si noe om generelt om konkreter og hvilke konkreter kandidaten vil bruke i dette tilfellet.
- Parkobling bør komme fram i bruken av konkreter. Parkobling kan komme fram ved telling, tallord og konkreter, eller konkreter og dyrene på bildet.
- Antallskonservering bør komme fram i bruken av konkreter. Ved bruk av konkretene bør det komme fram at antallet er det samme selv om de står tett eller om det er avstand mellom konkretene.

- d) Forklar barns utvikling av romforståelse. Begreper som bør være med er; Romlig handling, Romlig språk, Romlig orientering, Romlig visualisering

Løsningsforslag:

- Romlig handling – å utforske rom med kroppen
og
- Romlig språk – å utvikle språk for rombegreper
legger grunnlag for
- A) Romlig orientering: Å forstå og beskrive plassering, kunne orientere seg og lokalisere. Å utvikle evne til romlig representasjon ved hjelp av kart og modeller
- B) Romlig visualisering: Å rotere objekter mentalt. Å transformere objekter mentalt.

- e) Ta utgangspunkt i følgende mål fra Rammeplanen for barnehagen:

Personalet skal

- *Styrke barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger med utgangspunkt i barnas uttrykksformer.*

Hvordan kan du legge til rette for barns utvikling av romforståelse med utgangspunkt i bildet fra eventyret «Geitekillingen som kunne telle til ti»?

Løsningsforslag:

- Romlig handling: Her kan barna spille eventyret
- Romlig språk: Utvikle språk for rombegreper: F. eks. hvordan er dyrene plassert i forhold til hverandre og båten.
- Romlig orientering og visualisering: Hvor står geitekillingen når han skal telle alle dyrene? Kunne han ha stått andre steder på båten?

Verbal beskrivelse av karakterene

Symbol	Betegnelse	
A	Fremragende	Fremragende prestasjon der kandidaten har løst problemer som krever fantasi og innsikt. Besvarelsen viser at kandidaten fullt ut behersker både de begrepsmessige, regnetekniske og anvendelsesmessige delene av

		emnet. Fremstillingen er klar og presis med korrekt bruk av notasjon og fagterminologi. Noen få mindre feil eller blanke punkter kan tillates.
B	Meget god	Meget god prestasjon der kandidaten har løst problemer som går utover det rutinemessige, og som krever god oversikt over emnet. Besvarelsen viser meget god beherskelse av de sentrale teknikkene, begrepene og anvendelsene i kurset. Fremstillingen er klar og med stort sett riktig bruk av terminologi og notasjon.
C	God	Gjennomsnittlig prestasjon der kandidaten har løst oppgaver av middels vanskelighetsgrad fra de fleste deler av kurset. Besvarelsen viser god beherskelse av de sentrale teknikkene, begrepene og anvendelsene i kurset, men kandidaten har ikke i særlig grad klart å anvende sine ferdigheter og kunnskaper på oppgaver som går ut over det rutinemessige. Fremstillingen er grei å forstå, men kan ha en del formelle mangler.
D	Nokså god	Prestasjon under gjennomsnittet der kandidaten har løst eller kommet et stykke på vei med oppgaver fra flere sentrale deler av kurset. Besvarelsen viser kjennskap til de viktigste teknikkene, begrepene og anvendelsene i kurset, men kandidaten har vanskelig for å komme helt i mål selv på rutinepregede oppgaver. Fremstillingen er stort sett forståelig, men kan ha en god del formelle mangler.
E	Tilstrekkelig	Prestasjon som tilfredsstillir minimumskravene, men heller ikke mer. Besvarelsen viser at kandidaten har kjennskap til begreper, teknikker og anvendelser fra flere deler av kurset, og at han/hun til en viss grad kan bruke sine kunnskaper til å løse oppgaver. Fremstillingen er stort sett forståelig, men røper klare feil og misforståelser.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillir minimumskravene. Besvarelsen viser at kandidaten har manglende kjennskap til sentrale teknikker, begreper og anvendelser, eller manglende evne til å bruke sine kunnskaper til å løse oppgaver. Besvarelser som bare viser beherskelse av en avgrenset del av emnet, vil normalt havne i denne kategorien.

Del B: Kortsvaroppgaver i språk og tekst. 4 av de 5 spørsmålene under skal besvares!

Dersom kandidaten har svart på alle spørsmålene, er det de fire første som teller med og skal sensureres.

1. Forklar kort følgende 3 begreps-par: helordslesing/helordsskriving, fonologisk lesing/fonologisk skriving, ortografisk lesing/ortografisk skriving

Kandidaten må kunne forklare minimum 2 av begreparene.

2. Forklar kort følgende 4 begreper: paratekst, fantastisk litteratur, frampek, multimodalitet

Kandidaten må kunne forklare minimum 3 av begrepene.

3. Hva kan reisestrukturen i en bok være uttrykk for? Forklar det gjerne med utgangspunkt i en av de skjønnlitterære bøkene på pensumlisten.

Kandidaten kan velge å forklare begrepet ut fra en av bøkene på pensumlisten eller et eventyr – eller forklare det rent teoretisk.

4. Gjør en kort analyse av bildebokoppslaget fra *Don Fridtjof* under. Det vil være naturlig å ta i bruk litterære begreper som; ulike perspektiv, intertekstualitet, symbolikk, forhold mellom tekst og bilde, visuell og verbal leserkontakt.

Kandidaten forventes å kunne gjøre en kort analyse som viser kjennskap til boka, men svaret skal være mer analytisk enn gjenfortellende. Det forventes at minst 2 av de nevnte begrepene tas i bruk på en relevant måte. Andre relevante perspektiver enn de nevnte vil kunne vise selvstendighet i analysen.

5. Gjør en kort analyse av bildebokoppslaget fra *SINNA MANN* under. Det vil være naturlig å ta i bruk litterære begreper som; den komplekse ikonoteksten, ulike perspektiv, intertekstualitet, symbolikk, forhold mellom tekst og bilde, ulike typer leserkontakt.

Kandidaten forventes å kunne gjøre en kort analyse som viser kjennskap til boka, men svaret være mer analytisk enn gjenfortellende. Det forventes at minst 2 av de nevnte begrepene tas i bruk på en relevant måte. Andre relevante perspektiver enn de nevnte vil kunne vise selvstendighet i analysen.

Del C: Langsvaroppgaver. En av oppgavene skal besvares!

1. Rollelek – bruke språket til å fantasere

«Fra et språkutviklingssynspunkt er rolleleiken den viktigste form for leik – og for en observatør også den mest fascinerende. (...) En leik som foregår i en fantasivirkelighet, er helt avhengig av språket. (...)» (Anne Høigård i *Barns språkutvikling. Muntlig og skriftlig*)

Gjør rede for hva som kjennetegner språkbruken i barns rollelek fra de er 3-4 år gamle. Gjør deretter rede for hvilke språklige gevinster rolleleken fremmer. Hvordan kan barnehagen legge til rette for variert rollelek for alle barna? Ta bruk stikkordene under i din tekst:

- Språkkoder i rollelek
- Metakommunikasjon og metaspråklig bevissthet
- Dekontekstualisere
- Desentrere
- Rolleleik aleine
- Fortellerkompetanse og dialogferdigheter

Forventninger til teksten:

1) teori:

- For å oppfylle minimumskravene må kandidaten skal kunne redegjøre for språkbruken i rollelek og i språklige gevinster i rollelek hvor de tar i bruk minst 4 av de 6 faguttrykkene som er nevnt som stikkord
- Mer og utdypet kunnskap ut over nevnte fagbegreper vil føre til en bedre karakter.
- Kandidaten skal kunne vise vurderingsevne og selvstendighet i tilnærminga til fagstoffet som trekkes fram og velges ut.
- Enkelte feil og/eller mangler når det gjelder faguttrykk kan godtas, men vil føre til en lavere karakter.

2) didaktikk:

- Kandidaten skal kunne drøfte, vise forståelse, refleksjon og vurderingsevne i de voksnes rolle og påvirkning av rolleleken.
- Dersom kandidaten også peker på sammenheng mellom rollelek og andre fagområder i STM som er relevante, vil det kunne være et tegn på selvstendig bruk av kunnskap
- Ingen feil/misforståelser og /eller mangler kan godtas her. Dette må kandidatene har kunnskap om ut fra flere andre kunnskapsområder og fra praksis.

1) Form:

- Teksten er sammenhengende når det gjelder både språk og struktur.
- Språket i teksten viser at kandidaten behersker relevante faguttrykk og norsk (svensk) skriftlig og kommuniserer på en hensiktsmessig måte.

ELLER

2. Barns språkutvikling fra et lingvistisk perspektiv

Anne Høigård skriver: «For barnehagelærere og andre som arbeider med barn, er det viktig å kunne følge med i barnas språkutvikling og ha et fagspråk som gjør det mulig å beskrive utviklingen til enhver tid» (2013:118).

Gjør rede for barns språkutvikling, fonologisk, morfologisk, syntaktisk og semantisk fra ca. 1 år til 4-5 år.

Presenter deretter ulike aktiviteter/måter barnehagen kan stimulere barns språkutvikling på de fire nevnte områdene. Begrunn/forklar stimuleringen ut fra redegjørelsen du først har gjort.

Forventninger til teksten:

1) teori:

- Kandidaten skal kunne gjøre rede for barns språkutvikling, sentrale trekk ved den fonologiske, morfologiske, syntaktiske og semantiske utviklinga fra ca. 1 år til 4-5 år.
- Kandidaten skal kunne vise vurderingsevne og selvstendighet i tilnærminga til fagstoffet som trekkes fram og velges ut.

- For å tilfredsstille minimumskravene må alle fire nevnte områder være gjort rede for til en viss grad. Noen feil og/eller mangler kan godtas innenfor hver område.

2) didaktikk:

- Kandidaten skal kunne beskrive et opplegg med ulike språkstimulerende aktiviteter og forankre aktivitetene i opplegget i teori om barn språkutvikling som er beskrevet i første del.
- Kandidaten skal kunne drøfte, vise forståelse, refleksjon og vurderingsevne i valg av aktiviteter.
- Dersom kandidaten også peker på sammenheng mellom valgte aktiviteter og andre fagområder i STM som er relevante, vil det kunne være et tegn på selvstendig bruk av kunnskap
- For å tilfredsstille minimumskravene må det være en viss sammenheng mellom teori og aktivitetene som beskrives. Noen feil/misforståelser og /eller mangler kan godtas.

2) Form:

- Teksten er sammenhengende når det gjelder både språk og struktur.
- Språket i teksten viser at kandidaten behersker relevante faguttrykk og norsk (svensk) skriftlig og kommuniserer på en hensiktsmessig måte.